

DELA VSKA POLITIKA

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo je v Ljubljani, Breg štev. 12./II.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Ljubljana VII., Zadrugi dom 269.

Ček. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1—Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1—Din. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 225 D. Pri večjem številu objav popust.

Št. 136.

V Ljubljani, sreda 18. avgusta 1926.

Leto I.

Po radikalnem porazu v Srbiji.

Občinske volitve v Srbiji so končale tako, kakor so si radikali najmanj želeli: V Belgradu so zmagali davidovičevci, isti so dobili ogromno število glasov tudi v neštevilnih večjih in manjših občinah v notranjosti Srbije. Radikalna stranka, ta tipična stranka srbskega naroda, je začela končno močno padati uprav v onem delu države, kjer je bila doslej najmočnejša.

To je nedvomno ogromnega pomena za ves nadaljni razvoj celokupnega našega političnega življenja.

Že koj po prevratu nam je bilo jasno, da odvisi nadaljni napredek države v prvi vrsti od politične preorientacije srbskega naroda. Radikalna stranka, ki je bila v prvem začetku precej revolucionarna stranka s precej širokim socialnim programom, se je, potem ko se je dokopala do oblasti, obračala bolj in bolj na desno, dokler ni postala tudi sama ravno tako nazadnjaška in nasilna, kakor so bile prej, v Srbiji vladajoče dvorne stranke. Radikalna stranka je jela že pred vojno izgubivati v Srbiji svojo privlačnost in svojo premoč, eksploatirala in tlačila je že takrat srbski narod. Vojni in povojni dogodki, ustvaritev SHS države, so moč radikalne stranke, ki je bolj in bolj povdarjala srbstvo znova učvrstili. To je v precejšnji meri zakrivila tudi brezglava politika prečanskih meščan. strank. Radikalna stranka je pa izrabila svojo premoč, da še bolj pleni po državnih blagajnah, da rešuje notranje probleme s korupcijo, da eksploatira in izmoggava narod, in sicer ne samo slovenski in hrvaški narod, nego tudi srbski narod, ki je v nekaterih pogledih občutil še hujše ta radikalni pritisk in to radikalno krajo. Borba proti radikalni stranki pomeni toliko, kakor borba proti režimu, proti korupciji, proti nasilju, proti vsej sedanji srednjeveški socialni in politični reakciji. To borbo pa ne more v naših razmerah nihče tako uspešno voditi, in v nekaterih pogledih toliko lažje voditi, kakor sam srbski narod. Večinska radikalna stranka mora doživeti svoj poraz v Srbiji sami, zato smo vedno povdarjali potrebo, da se pošteni srbski delovni narod preorientira in dvigne proti stranki, ki ga politično davi in gospodarsko upropašča. Zato pozdravljamo danes s toliko večjo radostjo poraz radikalne stranke v Belgradu in v drugih važnih centrih notranje Srbije.

Nezadovoljni srbski volilci so topot oddali svoje glasove Davidovičevim demokratom, napredni meščanski stranki, ki je sicer za pošteno državno upravo in za pravičnejši demokratični kurz v državi, ki pa gleda na socialne in ljudske probleme le iz stališča meščanstva, problem našega naroda je eminentno socialni problem, ki se more pravično rešiti le s socialnim delom socialnih strank. V Belgradu so komunisti in socialisti dobili nekaj nad 1000 glasov, kar je odločno premalo, zlasti če uvažujemo, da imajo v Belgradu i komunisti i socialisti precejšen stalen kader inteligentnih zapornikov in zelo izobražen krog voditeljev. S smotrenim, pozitivnim, vsakdanjim, podrobnim organizacijskim delom bi lahko nedvomno pritegnili nase večje število ljudstva in dosegli pri volitvah večji uspeh. Isto velja za ostale kraje notranje Srbije. Manj dlakocepljenja, več pozitivnega dela! Naša socialistična stranka je prebolela svojo najtežjo krizo, doba razcepov je za nami, vse izkušnje poslednjih let so pokazale, da je bilo naše gledanje i načelno i taktično pravilno, delavske mase so to spoznale, treba sedaj le trajnega pozitivnega agitačnega in organizacijskega dela za koncentracijo delovne mase pod okriljem socialistične stranke — in uspeh ne more izostati. Ne smemo se foscilizirati v večnih razpravah okolu te ali one besede o ujedinjenju, ne smemo tudi več »lutati« sem in tje — po ravni socialistični poti naprej, in kdor je z nami, pojde z nami in bo pri nas ostal! V socialistični stranki je dovolj prostora za vse, ki priznavajo program in okvir naše stranke. Vse drugo pa prepustimo razvoju stvari v mednarodnem delavskem gibanju, razvoju v sami ruski komunistični stranki, sporazumu med obema delavskima internacionalama. Potrebno je to delo v stranki in za stranko povsod, potrebno je zlasti v Srbiji, da bo naš pokret med srbskim delovnim narodom, ki je prvovrsten političen činitelj v državi, jačji in jačji.

Občinske volitve v Srbiji so pokazale, da tli v širokih masah velika nezadovoljnost, da se te mase probujajo in iščejo izhoda iz težke situacije. Te volitve so pomembna obsodba režima in so obenem dobro obetajoče znamenje za nadaljni razvoj naših političnih razmer.

§ 30. Pravico udeležiti se pokrajinskega strankinega zbora imajo:

a) delegati krajevnih organizacij izbrani na krajevnih skupščinah, izvoljeni potom glasovanja z večino glasov.

Organizacije volijo do 50 članov po enega in za vsakih nadaljnih 50 članov še po enega delegata in enega namestnika; ostanke do 30 članov imajo pravico še do enega delegata in namestnika. Število članov se računa po povprečnem številu članov, za katere je krajevna organizacija za poslednje tri mesece pred sklicanjem pokrajinskega zbora odračunala odgovarjajoči prispevek pokrajinskemu (oblastnemu) odboru.

Krajevne organizacije smejo izvoliti za svoje delegate tudi člane drugih krajevnih organizacij, vendar pa ne sme imeti en delegat več kakor pet glasov.

b) člani pokrajinskega načelstva in njega računski pregledniki;

d) predstavnik glavnega strankinega odbora, predstavnik osrednjega in pokrajinskih glasil;

e) predstavniki oblastnih zastopstev. Zastopniki od a) do d) imajo na zboru sedež in glas, vendar nikdar v zadevah svojega delokroga. Zastopniki pod e) imajo na strankinem zboru le posvetovalen glas.

Nazorni vzgled.

Spoznanje prihaja med učitelstvom, toda ne pri nas, pač pa na Francoskem, kjer je imelo učiteljstvo te dni v Strassbourghu svoj kongres, na katerem je bilo zastopanih 78.000 strokovno organiziranih učiteljev, ki se zavedajo svojega vzvišenega poklica, biti vzgojitelji nove generacije in ne samo hlapci vladajočega režima. Francosko učiteljstvo se niti socializma ne boji, temveč se ga velik del javno pripoznava k socialističnemu svetovnemu nazoru. Zato je pa tudi bilo mogoče na njihovem kongresu iznesti tako važne sklepe, o kakršnih si pri nas učiteljstvo niti misliti ne upa. Da se vstvari podlaga za svetovni mir in sporazum med vsemi narodi, je treba začeti že pri vzgoji mladine, da se bo naučila spoznavati in spoštovati druge narode kakor svojega lastnega. Vzajemnost vseh narodov v Locarnskem duhu in solidarnost vsega človeštva v borbi za svobodo in napredek v duhu socializma. To in pa geslo — nikdar več vojne — naj tvori podlago vzgoji mladine. Zato naj se po sklepu francoskega učiteljstva odstranijo iz šolskih knjig vsi spisi, ki so tej ideji nasprotni: vse omalovaževanje in sovraštvo do sosednih narodov, ves pretiran nacionalizem in vse poveljevanje krvavega junaštva in vojn. Človek naj se zaveda, da ima dolžnosti ne samo do samega sebe, do svoje ožje domovine, temveč tudi do vsega človeštva. Kar tebi ni ljubo, tega tudi drugim ne delaj. »Jutro« pa to nazivlje v svojem poročilu »idealne« sklepe francoskega učiteljstva. Mi pa pravimo s francoskim učitel-

stvom, da ti sklepi niso samo idealni temveč predvsem realni in da jih bo francosko učiteljstvo tudi izvajalo, oziroma jih že izvaja. In v tem svojem stremljenju ono ni osamljeno; v vseh naprednih državah se revidirajo vzgojni sistemi in najboljši pedagogi se stavijo v službo osvoboditvi pouka od zastarelih pravil in zaslužnja mladih možganov. Kako je celo učiteljstvo male a napredne Avstrije vstalo kot en mož v zaščito svobodne šole pred poskusi reakcije, da jo napravi za svojo deklo. Jugoslovansko učiteljstvo se pa v svoji »nacionalni« zaslepljenosti in zaostalosti še ne more dvigniti tako visoko, da bi začelo proučavati tudi vprašanja, ki segajo preko mej posameznih držav, da je potrebno za pravo vzgojo mladine v duhu človečnosti še vse kaj drugega kakor podžigajočih pesmi o fizičnem junaštvu, pravljice o kraljeviču Marku, o bratih Jugovičih, o bridkih sabljah in o potokih krvi, poleg vsega pa brezmejno sovraštvo do sosednih narodov. Če bi pri nas hoteli revidirati šolske knjige v smislu sklepov francoskega učiteljstva, potem bi morali kratkoma vse čitanke in učne knjige za zgodovino sežgati. — Skoro istočasno se je vršil v Beogradu kongres jugoslovanskega učiteljstva s slavnostnimi govori, neizbežnimi plemenskimi prerokanji in običajnem pošiljanju pozdravnih brzojavk in — konec. Samo majhen korak naprej kaže sklep o depolitiziranju učiteljstva, kateri pa pri naših razmerah prav nič ne verujemo.

Nemoralne svetilke.

Danes, ko se cel svet ozira na Mehiko, se nehote vprašujemo, kako je mogla tam katoliška cerkev izgubiti zadnje simpatije med tamšnjim prosvitljenim delom naroda. V tej deželi, katero je še do pred kratkim obvladovala cerkev s svojo absolutno avtoriteto, imamo še danes 80 odstotkov analfabetov, in tega dejstva naši klerikalci ne morejo utajiti, če še tako kriče, koliko je mehikanska duhovščina storila za kulturno povzdigo mehikanskega naroda, saj vemo, da je za njo že višek kulture, če zna kdo dobro na rožnem vencu jagode prebirati in prav ponižno župniku roko poljubiti. Več pa bog ne daj, da bi kdo hotel vedeti: kdor bi hotel globlje prodreti v skrivnosti narave, je za nje hereetik in garjeva ovca, ki se mora tudi s silo zatreti, da ne okuži drugih. Vsako proučevanje naravnih zakonov velja njim kakor upor proti bogu, ker samo v to, kar je bog (to se pravi njegovi maziljeni in nemažiljeni namestniki na zemlji) dovolil spoznavati za čisto resnico, se mora brezpogojno verovati, pa naj se zdrav razum temu še tako upira.

Na ta način je razumljiva strašna duševna zaostalost narodov, nad katerimi je imel rimski klerus do zadnjih časov neomejeno moč, kakor v Mehiki in v njeni matici Španiji, kjer se je vsak svobodoželjni pokret zatiral s surovo silo in duhovniškim hujskanjem. Nič bolje ni bilo nekdanj na Poljskem in v bivši Avstro-Ogrski, dokler so papeževi odposlanci vplivali na njihovo politiko. Naj klerikalizem še tako zatrjuje svojo kulturenosnost, imen kakor Borgia, Torquemado, vseh onih žrtev, ki so

izdihnile na natezalnicah »svete« inkvizicije in na grmadah, nasilnih »spreobrnitev« z ognjem in mečem in ogabnega imperializma v znamenju križa, ne bo mogel zatajiti. Imena kakor Hus, Galilei, Francisco Ferrer, pa bodo kot žrtve cerkvene grozovitosti ostala vsemu človeštvu sveta in nesmrtna še tedaj, ko današnjih škofov in papežev že davno ne bo več pomnilo.

Bojnemu klicu cerkve: »in peklenška vrata me ne bodo premagala!«, postavlja duh svobode svoj protiklic: »in vendar se giblje!«, kakor je zaklical umirajoči Galilei na grmadi.

Kako do kosti konzervativna in sovražna vsakemu napredku je cerkev, naj služi kot dokaz protest v nemški »Kölnher Zeitung«, ki je še danes kakor nekdanj strogo katoliška, ki je bil izdan l. 1819, ko so pred sto leti hoteli v do tedaj nerazsvetljenem Berlinu uvesti plinovo poulično razsvetljavo. In kakor se moramo danes smejeti nad brihtnostjo tedanje duhovščine, tako se bodo znanamci čez sto let smejali nad plitkostjo opičjih procesov današnjega klerikalizma. Dotični protest se glasi:

Zahtevamo, da se mora name-ravana razsvetljava s plinom na vsak način preprečiti in sicer:

1. Iz teoloških vzrokov: ker jo smatramo kot vmešavanje v božje zakone, po katerih je noč ustvarjena radi teme, ki sme biti samo gotove čase razsvetljena po luni. Proti temu se ne smemo puntati, svetovni red ne popravljati, noči ne spreminjati v dan.

Vsem političnim organizacijam!

Izvrševalni odbor pokrajinske organizacije Socialistične stranke Jugoslavije za Slovenijo sklicuje za soboto, dne 18. in nedeljo, dne 19. septembra 1926 v Celje

izredni pokrajinski zbor

s sledečim začasnim dnevnim redom:

1. Konstituiranje;
2. Poročila izvrševalnega odbora in nadzorstva;
3. Strankin položaj in smernice za bodočnost;
4. Organizacija in tisk;
5. Občinska zakonodaja in občinska politika;
6. Volitev pokrajinskega načelstva in nadzorstva;
7. Raznoterosti.

2. Iz juridičnih vzrokov: ker bi stroški za tako razsvetljavo morali biti pokriti po indirektnih davčinah. Zakaj bi ta ali oni moral prispevati za neko stvar, za katero se ne briga, ker mu ne pripada nobenih koristi, ali ga še celo moti v gotovih poslih.

3. Iz medicinskih vzrokov: izhlapevanje plina bi škodljivo vplivalo na zdravje slabotnih in nežnočutnih ljudi in bi povzročalo razne bolezni, ker bi omogočala razsvetljava tudi takim ljudem bivati po noči na ulicah, kar bi imelo za posledico nahod, kašelj in prehlajenje.

4. Iz filozofično-moralnih vzrokov: npravstvenost prebivalstva bi se po razsvetljavi ulic poslabšala. Umetna svetloba bi pregnala v ljudeh strah pred nočjo, ki slabe nature pred marsikakim grehom varuje. Svetloba bi dajala pijancem sigurnost, da bi lahko v pivnicah do pozne noči uživali. Svetloba bi tudi zvajala zaljubljene parčke.

5. Iz policijskih vzrokov: svetloba bi plašila konje in dajala fatovom poguma.

6. Iz narodnostnih vzrokov: javne prireditve imajo namen na-

rodno zavednost vzbujati in oživljati. V to svrhu so iluminacije najbolj pripravne. Vtis takih iluminacij bi pa bil po vsakdanji »tudi« iluminaciji zelo oslabljen. Tudi bi preprosteži z dežele po razsvetljenih ulicah preveč neumno zijala prodajali.

Res čudno, da še niso črtali iz svetega pisma prvega dne vstvaritve sveta, ko je bog rekel: »Bodi luč!« —

Del gornjih znamenitih katoliških krščansko filozofskih in moralno političnih odredb proti plinski razsvetljavi je objavilo tudi ljubljansko »Jutro«, in to baš tiste dni, ko je napisalo, da plenijo ostali slovenski listi in lističi izvirne »Jutrove« informacije iz prvovrstnih virov, ki jih pa ne navaja. Ta prvovrstni vir je bila v tem slučaju naša »Arbeiter Zeitung«, ki je to zgodovinsko reminiscenco priobčila in ob kateri se je napil svoje izvirne in prvovrstne »duhovitosti« tudi »Jutro« M. A. C. Kaj poreče sedaj »Orjuna«, katere člani član je tudi g. M. A. C.? »Jutro« je na vsak način pokazalo tudi topot svojo izvirnost . . . Čuk.

Macedonsko vprašanje pride pred Zvezo narodov?

Po izročitvi demarše v Sofiji je postalo zadržanje bolgarske vlade še bolj zagonetno kot prej. Vse kaže, da dela oficielna Bolgarska za tem, da pride celokupno vprašanje pred Zvezo narodov, kjer naj bi se po bolgarskih intencijah načelo tudi vprašanje Macedonije. Ta vest je, kajpak izzvala v Belgradu nemir in že izjavljajo, da ako pristane Zveza narodov na bolgarski predlog, bo Jugoslavija izvajala posledice in izstopila iz Zveze. Tako je srečno ta nesrečna diplomatska akcija rodila novo nevarno komplikacijo. Vse kaže, da vživa Bolgarija v zunanjem svetu neke simpatije, in da je nerodni Ninčičev diplomatski korak utrdil položaj Bolgarske. Kako in zakaj, ne vemo, ker nismo diplomati. Dejstvo je, da imamo spet posla z neprijetno zadevo in to vse radi tega, ker vodita tako jugoslovanska kakor bolgarska buržoazija politiko razburjenja in sovraštva med obema narodoma.

Razcep in razkroj v »Orjuni«.

Dva direktorija.

Oblastni odbor zagrebške »Orjune« je na svoji nedeljski skupščini izrekel nezaupnico predsedniku »Orjune« dr. Leontiću, ki da vodi poli-

tiko sporazumaštva in defetizma, ter sklenil prekiniti vsako zvezo z direktorijem »Orjune«, imenovati lastni odbor z lastnim čelnikom, ta odbor pa mora stopiti v stik z ostalimi organizacijami, ki morajo osnovati nove direktorije, ki bodo sklicali nov kongres. Razcep in razkroj v »Orjuni« je torej popoln.

Socialni boj v Mehiki.

Katoliška cerkev za protestantske kapitaliste.

Mehikanska vlada, kateri načeljuje naš sodrug, nadaljuje energično boj proti cerkveni veleposesti in proti ameriški kapitalistični politiki katoliških cerkvenih krogov v Mehiki. Borba postaja bolj in bolj ljuta, gotovo pa je, da bo mehikansko zavedno ljudstvo vztrajalo v borbi in zmagovalo v zlic pritisku ameriške protestantske vlade, ki se poslužuje katoliških misijonarjev, da se dokoplje do mehikanskih pretrolejskih vrelcev. Po zadnjih vesteh izgleda, da je vlada glavno že opravila in da bo morala tudi mehikanska cerkvena hierarhija se ravnati po vladnih zakonih in v pogledu agrarne reforme in ljudske socialne politike.

Širite naš list!

nizacijami. In kmalu so švigala naša tajna poročila čez Atlantski ocean v internacionalni biro in zopet k nam.

Nemški socialisti so bili pripravljene delovati z nami solidarno. Bilo pa je pet milijonov mož, med njimi mnogi, ki so služili v aktivni vojski in ti so bili v dobrih odnošajih z delavskimi organizacijami. V obeh državah so socialisti v smelih besedah protestirali proti vojni in pretili z generalno stavko. Med tem so se pa k temu že tudi pripravljali. Nadalje so pa revolucionarne stranke v vseh državah spravile socialistične osnovne misli o internacionalnem miru javno v diskuzijo, ki se mora v domovini za vse slučaje, tudi za slučaj upora in revolucije, ohraniti.

Generalna stavka je bila velika zmaga, ki smo jo mi, amerijanski socialisti, izvojevali. Četrtega decembra je bil odpoklican amerijanski poslanik v nemškem glavnem mestu. Tisto noč je naskočila nemška mornarica Honolulu, potopila tri amerijanske križarke in bombardirala mesto. Drugi dan sta si Amerika in Nemčija napovedali vojno. In tekom ene ure potem so socialisti obeh držav proglasili generalno stavko.

V začetku se je nemški vrhovni vojskovodja obrnil na može svoje države, ki so predstavljali oblast. Brez njih ni mogel izvrševati svojega gospodarstva. Novost v tem položaju je bila ta, da so bili uporniki brezdelni. Niso se borili. Ničesar niso delali. In s tem so zvezali svojemu vrhovnemu vojskovodju roke. Največja želja njegova pa je bila, da bi se mu nudila priložnost, spustiti svoje vojaške pse na uporni proletarijat. Ali ta priložnost se mu ni ponudila. Ni mogel spustiti svojih vojaških psov. Tudi ni mogel svoje armade

Dnevne novice.

Močno vlado hočejo radikali. Radikali nimajo sedanjega predsednika vlade Uzunovića nič radi. Venomer pripovedujejo, da je treba postaviti močno vlado, zavedajoč se, da je Uzunović mehek mož, ki je predsednik vlade bolj po naključju kakor po svojem naravnem pozivu. Ta klic po močni vladi pa ne pomeni le nejevolje proti Uzunoviću, marveč je bolj klic po enotnosti radikalov, ki se pripravajo med seboj. Vsa reakcionarna buržoazija radikalne stranke sluti v razkolu svoje stranke nevarnost za hegemonijo radikalne stranke v državi, zato klic po močni vladi in če to ne bi bilo mogoče, po diktaturi, ki bi se uvedla po razmerah tako ali tako. V bojazni za hegemonijo napenjajo radikalski prvaki vse strune, da predočijo svoji stranki, kako nevaren je razkol v stranki za njih hegemonijo nad »svobodnim« ljudstvom.

O izenačenju davkov. Par let so meščanski časopisi neprestano kričali, da davki v državi niso enaki ter da Slovenija mnogo huje krvavi zaradi davkov kakor ostali deli države. Vlada je sedaj napravila načrt zakona za zenačenje davkov, ki pa bo Slovenijo še huje obremenjeval zlasti z indirektnimi davki. Načrt hoče sanirati davčni sistem z indirektnimi davki, pri katerih prihajajo v poštev najbolj konzumenti, oziroma delovni sloji, ne pa imoviti. Zadržitega se ne smemo čuditi, če so naši klerikalci in demokrati načrt zakona skoro prijazno sprejeli ter le nalahko omenili, da novi načrt davčnega zakona ne pomeni davčne olajšave za Slovenijo. Obe meščanski stranki se zavedata, da sta meščansko-kapitalistični stranki ter da bi pravična razdelitev davkov na imovite sloje zadela njiju pristaše. S svojim stališčem do načrta zakona o zenačenju davkov so torej tudi slovenske meščanske stranke pozabile na svoje socialnopolitične in delavske programe, o katerih tako ganljivo govore, kadar prihajajo med delavstvo. Da, da, besede so poceni; sedaj pa, ko je treba čuvati interese delovnih slojev, molče junaki: dopuščajo, da se zvale bremena na delavska ramena, dasi jih ti najtežje nosijo. Niti za uvedbo gospodarsko pravičnih davkov ne zinejo besedice, če smemo govoriti o pravični razdelitvi davkov v teh nečednih družabnih in političnih razmerah!

»Kulturni« boj. Med »Slovincem« in »Jutrom« se vodi že dalje časa boj, ki ga oba imenujeta »kulturni« boj. Vendar ta boj ni kulturni, marveč samo politični in sicer boj najnižje vrste. »Jutro« pravi, da vrši eminentno kulturno nalogo s tem, da pobija

klerikalce kot katoličane ter zato širi literaturo, o kateri ne moremo trditi, da je kulturno konstruktivnega značaja, obenem se pa z vso ognjevitostjo zavzema za »narodno« cerkev pravtako kakor škof Jeglič za svojo katoliško. Samostojni demokrati, ki sami najbrže nimajo nobene »narodne« vere, hočejo torej postaviti seveda le za narod, namesto sedanje katoliške, novo »narodno« kulturo, ki pa je v bistvu ista kakor katoliška. Samostojnim demokratom ni za vero, to verujemo, za politični vpliv pa jim je, zato zlorablajo enako kakor klerikalci vkoreninjati verski čut naroda, da vzamejo vpliv nasprotniku. Tak kulturni boj je komedija, farbarija naroda. Kdor hoče voditi kulturni boj, mora imeti voljo in sposobnost, da da narodu nadomestilo za slabo kulturo. To nadomestilo je pa deloma napredna vzgoja, deloma pa realna ljudska politika, ki uči narod življenja. Kulturni boj pa, ki ga vodijo naši klerikalci in samostojni demokrati med seboj, je pa le lov na kaline ter vpliva demoralizuje na narod. V tem boju ne čujemo nobene besede o bistvu nove kulture naroda, ne želje, da spoznajta kot celota naloge življenja, svoj socialni položaj ter da si poišči pot po kateri se dvigni k mogočni popolnosti. — Ozadje tega kulturnega boja je samo namen eksploatacije.

Ta je pa lepa! V Ljubljani bodo volitve v Trgovsko in obrtno zbornico za Slovenijo. Klerikalci se čutijo močne, pa vendar hočejo napraviti s strankami kompromis za volitve. Tudi s samostojnimi demokrati se ne branijo kompromisa. In prišlo je do pogajanj med klerikalcem J. Ogrinom in samostojnim demokratom dr. A. Kramarjem za kandidatno listo. Do kompromisa doslej še ni prišlo med njima in so se pogajanja ukinila. Značilno pa je, kakor pravi J. Ogrin in priznava tudi dr. Kramar sam, da je dr. Kramar kot zastopnik samostojnih demokratov izjavil, da se hoče pogajati izključno le s Slovensko ljudsko stranko glede volitev v Trgovsko in obrtno zbornico, ne pa s kate-

nogavice s žigom in znamko (rdečo, modro ali zlato)

»Ključ«

da se pripravite, kako en par traja kakor štiri pari drugih. Dobivajo se v prodajalnah. Nogavice brez žiga »Ključ« ne ponarejene. 33-a V

Jack London:

Železna peta.

(Socialni roman. Prevel I. V.)

(Dalje.)

Na nebu je visel oblak vojne, mračen in pretečen. Položaj za svetovno katastrofo je bil primeren, zakaj celi svet je ječal od težkih časov. Delavski nemiri, propadajoči srednji sloj, armada brezposelnih, konflikti gospodarskih skupin na svetovnem tržišču in mrmranje svetovne revolucije, vse je bilo tu.

Oligarhija je hotela vojno z Nemčijo in sicer vsled cele kopice vzrokov. V slepilo dogodkov, ki jih povzročila takšna vojna, v zaključku novih pogodb in zvez in v premešavanju internacionalnih kart na novo, bi oligarhija pridobila mnogo. Nadalje bi vojna porabila mnogo domačih preostankov, armada brezposelnih, ki ogroža vse države, bi se zmanjšala in oligarhiji bi se nudil odmor za izvršitev svojih nadaljnjih načrtov. Takšna vojna bi oligarhiji v resnici izročila v posest svetovno tržišče. Ustvarila bi tudi veliko stalno vojsko, katere bi ne trebalo več razoroževati. Med tem bi javno mnenje: »Socializem proti oligarhiji«, predelalo v klic: »Amerika proti Nemčiji«.

Vojna bi gotovo pričakovanja oligarhije izpolnila, ako bi ne bilo socialistov. Tajni sestanek zapadnih voditeljev se je vršil v naših štirih tesnih sobah v Pell-ulici. Tu je bilo najprej pretehtano stališče, ki ga imajo zavzeti socialisti. Nismo samo enkrat stopili za vrat vojni, ali prvokrat smo to storili v Združenih državah. Po našem tajnem sestanku smo stopili v stike z nacionalnimi orga-

dvigniti v pohod, v vojno in ravnotako ni mogel kaznovati upornih elementov. Niti kolo se ni več zavrtelo v njegovi državi. Železnice niso vozile, brzojav je molčal, ker so brzojavni in železniški uradniki istočasno z ostalim prebivalstvom zapustili delo.

In kakor je bilo v Nemčiji, tako je bilo v Združenih državah. Organizirani delavci so se naposled naučili svojih lekcij. Poraženi na strokovno-organizacijskem polju, so se podali na politično polje socialistov, zakaj ta generalna stavka je bila politična stavka. Poraz v gospodarskem boju je prinesel zavest, da jim je vse eno. Stopili so iz golega obupa v generalno stavko. Milijoni so odložili svoja orodja in zapustili delo. Posebno marljivi so bili pri tem strojni delavci. Njihove glave so žejale krvi. Njihova organizacija je bila na videz uničena, ali sedaj se je pojavila zopet v zvezi s svojo zaveznico v kovinarski obrti.

Celo neorganizirani delavci so zapustili delo. Stavkovna mrzlica se je polastila vseh, tako da ni hotel delati nikdo. In najbolj vnete pristašice in pospeševalke stavke so bile ženske. Zoperstavlale so se vojni. Niso hotele pustiti svojih mož na vojno, da bi tam umirali. Ideja generalne stavke je delovala tudi na čustvo ljudstva. Vzbudila je smisel za humor. Ideja je okuževala. Otroci so stavkali v vseh šolah in učitelji, kateri so prišli v razrede, so odšli zopet, ker ni bilo nobenih učencev. Generalna stavka je zavzela obliko velike nacionalne državne stranke. In ideja solidarnosti delavstva, ki je bila tako navidezna, je zaplovala fantazijo vseh.

Dalje prihodnjč.

ro drugo stranko in kombinacijo. Demokrati so torej hoteli imeti prav tako kot klerikalci — idealno zvezo, kakor jo imajo v drugih privatnih upravnih odborih, ki kaj neso. A, kaj kulturni boj v praksi! Samostojni demokrati so torej hoteli skleniti kompromis — samo s klerikalci — z nobeno drugo stranko ali stanovsko (podjetniško) organizacijo ne.

Dr. Kukovec veliki župan mariborske oblasti? Nekateri pojavi zadnjih dni potrjujejo domnevo, da bo g. dr. Kukovec imenovan za velikega župana mariborske oblasti in sicer že v najkrajšem času. Dasi ne moremo še ugotoviti kaj in koliko je na tem resnice, se nam z ozirom na gotova naključja vendarle zdi, da ima stvar nekaj podlage, posebno če uvažujemo naslednja še sveža dejstva: Udeležba dr. Kukovca na kmetskem shodu na Krškem polju, Radičev govor glede obeh velikih županov in vstop dr. Kukovca v SKS, ki se je po poročilu »Narodnega dnevnika« pretekli petek oficijelno izvršil. Vse to kaže, da se nekaj vendarle pripravlja. Stojčič vedno na stališču, da morajo tudi veliki župani biti voljeni od ljudstva, ali potem ljudskih zastopnikov (oblastne skupščine) registriramo to vest s pripombo, da bi bila s tem imenovanjem končno vendar le rešena ta za meščanske stranke vedno sporna velikožupanska zadeva. Sicer pa bomo videli.

Ljubljanci se čudijo, kje dobivajo ljubljanski gerenti denar. Tako poroča »Jutro«. Toda ljubljanci se prav nič ne čudijo, čeprav jim »Jutro« hoče to misel demagoško sugerirati, ker vedo, kako je gerentski svet obremenil ljubljanske konzumente. Resnica je, da »Jutro« molči o vrsti novih bremen in o raznih posojilih, ker meni, da so ljubljanski čitatelji tako neumni, da se niti spomnili ne bodo, koga obdavičuje ljubljansko gerentstvo in koliko posojil je najelo na račun indirektnega davka konzumentov. Teh številčk gošpodje noče objaviti, molče o njih. Pa tudi te številčke še pridejo na dan in tedaj »Jutru« ne bo treba več niti ne domnevati, da se ljubljanci čudijo, odkod prejemajo gerenti denar, krvav denar ljubljanskih konzumentov. Šampanjec, da, ta je pa predrag za bogataše, zato je bilo treba znižati mestno naklado nanj!

Stanovanjska beda v Ljubljani je velika. Toda zida se malo. Lepi načrt pokojnega župana Periča je sedanje gerentstvo kratkomalo pokopalo. Vedno več strank v mestu uživa lepoto deževne naravne krasote. Bližamo se zopet jeseni in zimi, toda stanovanj ne bo, daši bi jih bili ta čas, kar so gerenti na magistratu, lahko zgradili par tisoč, če bi jih toliko potrebovali. Najmanj, kar bi mestna uprava pa že sedaj lahko napravila, če ne mara zidati, bi bila kolonija zasilnih modernih barak, ki bi služile kot streha za prehodno dobo. Toda e, nič! Dunajska občina je zidala v zadnjih letih nad 27.000 stanovanj sama. Ako bi Ljubljana hotela enačiti dunajski občini, bi jih bila morala zgraditi najmanj 1000. Stojimo torej pred dejstvom, da nesrečnih strank, ki nimajo stanovanj, ali jih pa zaradi draginje ne morejo plačevati, ne bomo mogli čez zimo nikamor spraviti pod streho. Stanovanjska kriza je torej huda, še hujša pa bo, ko se odpravi zakon za zaščito stanovanjskih najemnikov. Katera mestna ali industrijska občina je storila tukaj svojo dolžnost? Ljubljana, Celje, Maribor? Nobena! In te uprave se hočejo nazivati socialno čuteče, napredne itd.! Delavstvo mora pričeti tudi tukaj odločen boj proti meščanskim strankam, ki to vprašanje tako grdo zanemarjajo.

Državni uradniki se polagoma tudi nauče, da so delavci, ki so v službi kapitalizma oziroma kapitalistične družbe. To izpričuje dejstvo, da so pričeli, ko se jim grozi z znižanjem plač, misliti na — stavko. To razpoloženje se širi po vseh pokrajinah. Vsekakor bo pa potrebno, da uradništvo začne misliti resno na svoj položaj in na stališče napram državni birokraciji kot kruhodajalki, tudi ta-

krat, ko se ne nahaja v mezdnem boju. Uradniška organizacija se mora prej ali slej tudi pričeti zavedati, da prodajajo uradniki svojo delovno moč ter da je vsak uradnik — delavec.

Koncert »Svobode« Vič-Glince se je vršil v nedeljo v Delavskem domu na Glincah ob jako lepi udeležbi delavstva in njih rodbin. Spored je bil prikupen in zabava se je razvila prav domače. Koncertiral je izborni domači tamburaški zbor pod vodstvom s. St. Lehpamerja. Prireditelj je pokazala, da se delavsko družabno življenje pričinja tudi v ljubljanski okolici oživljati ter zbuhati med delavstvom sodružni čut, ki ga je že nekaj let ovirala kuga razdora.

Poseben način vaješke vzgoje. Med elektrotehničnimi delavci firme »Transformator«, ki vršijo električno napeljava v kurilnici Ljubljana gl. kol., se nahaja neki Pagitz Ivan z zelo barbarskimi pojmi o načinu vzgajanja ubogih vajencev. V ilustracijo navajamo slučaj, nad katerim se mora zgražati vsak, ki ima le malo socialnega čuta. Med opoldanskim počitkom, do katerega ima poleg Pagitza in nekega Lovšina pravico tudi vajenec, zahteva prvi, da mu naj donese vajenec vodo. Ker vajenec tega trenutno ni izvršil, zagradi razjarjeni, meneč, da je njegova pomočniška avtoriteta v nevarnosti, vajenca ter mu da tako zausnico, da bi bil vajenec gotovo padel, da ga ni sam držal. Mesto da bi se sramoval svojega čina, je inteligentni Pagitz takoj reagiral na ugovore navzočih, češ, da to nikogar nič ne briga. Hitro se mu pridruži že omenjeni Lovšin, ki se bahavo izrazi, držeč v rokah trioglato pilo, da je v njem še stari avstrijski duh in če se ne more vajenca drugače krotiti, se mu pa enostavno porine pilo v »go...«, kar je z gesto pokazal. Radovedni smo, če bi se držala teh svojih človeških nazorov tudi v slučajju, da bi drugi njihove sinove vzgajali na podoben način. Kako bi se jima zahvalil vajenec oče, če bi sin prišel gluh ali pa s pilo v goltancu domov.

Ne pošiljajte srečk v Ameriko. Izseljeniški komisariat nam javlja iz Zagreba, da naj nikdo ne pošilja srečk v Ameriko v svrhu razpečavanja, ker je tam vsaka prodaja srečk prepovedana.

Tajne seje.

Maribor, 15. avgusta.

Odkar vlada na mariborskem magistratu nemoralni blok male buržoazije, se vse, kar je količnik važnega, razpravlja in celo sklepa v tajnih sejah: celo take stvari, za katere je izrecno predvideno v občinskem statutu, da se mora o njih javno sklepati. Toda večina se malo briga za predpise, kadar to njej ugaja in g. župan enostavno reče: »bomo glasovali!«. To pa je ravno toliko, kot bi on ukazal, saj večina pokorno priklama in — sklep je tu!

V zadnji seji, kjer je šlo za sklepanje o spremembi statuta mestne hranilnice, se je tako dogodilo, da je župan izjavil: »Predlog je tu, da bodi seja tajna; jaz dam predlog na glasovanje!«. Blokaška večina ni vedela, kaj storiti, ker jo gledajo ti preklancani socialisti, pa je le večji del klerosov z Jerovškom na čelu glasoval za tajno sejo, drugi so se pa potuhlili ter se vzdržali glasovanja in tako je bil predlog z majhno večino proti socialistom sprejet. Časnikarji so bili pozvani, naj zapuste dvorano, ker javnost prihaja v poštev le takrat, kadar mora na volišča, da pomaga buržujem na krmilo. Pri razpravi o spremembi statuta je pač tajnost mnogo manj umestna ter upravičena, kot je bila pri čitanju poročila o revizijski mestni hranilnici! Toda takrat so klerosi morali tako nastopati, in to so po eni strani tudi hoteli, ker je bilo revizijsko poročilo naperjeno proti njihovim nasprotnikom demokratom, katere so hoteli — vsaj do neke mere — razgaliti in oslabiliti. Kakor hitro so pa bili demokrati razkrinkani in zapisani v črne bukve, naj bi se po klerikalni koncepciji vodil skupni »kšef« naprej, to se pravi: blok naj ostane, da bodo klerikalci še nekaj časa vladali in bodo brezbožni demokrati glasovali za nastane podpore raznim bratovščinam. Grešni liberalci so tedaj dolžni še nadalje vleči klerikalni občinski voz, bodo vsaj tako že na tem svetu napravili pokoro za slabo gospodarstvo v mestni hranilnici. Vendar jim pa treba za ta posel dati neke izvestne koncesije, da se ne skuja, te so pa take naravi, da ne sme javnost za nje vedeti. Tako so sedaj klerikalci kapitalizirali pred demokrati. In ako ne bi bilo socialistov, bi se na vse zadnje vobče ne razpravljalo o spremembi statuta in klerikalci bi zopet trdili, da so socialisti krivi, če demokrati v mestni hranilnici slabo gospodarijo. Toda kompromis je vedno kompromitujoč in se ga vsakdo sramuje. Ta klerikalno-demokratski kompromis glede izpremembe sta-

Namakaj z »Žensko hvalo« — peri z »Jelenjim milom«!
To najbolj obvaruje perilo,
ki se brez truda popolnoma očisti.

SCHICHTOV NAČIN PRANJA

tuta mestne hranilnice se je izredno težko porodil. Demokrati ne bi radi izpustili iz rok, kar so že držali, a klerosi so prisiljeni, da branijo vsaj v neki meri sklepe, ki so jih tudi oni podpisali ob priliki hranilnične revizije. Oni so bili zato v zelo kočljivem položaju. Ako vztrajajo pri predlogu revizijske komisije, tedaj riskirajo razbitje bloka, ako pa žrtvujejo lastne sklepe, potem bo to javnost težko razumela, saj so ravno klerosi po socialistični interpelaciji kričali na vse grlo, da mora občinski svet dobiti absoluten vpliv na posle mestne hranilnice.

V petek se je blokaška gospoda cel dan trudila, da uredi to kravjo kupčijo; to se ji je šele tik pred plenarno sejo posrečilo. Klerosi so imeli sedaj lepo priliko, da z veliko večino v občinskem svetu prisilijo demokrate na kolena, ker so slednji sedaj mehki kot še nikoli prej; toda klerikalci veliko govore, ko pa bi moralo priti do dejanj, pa sramotno »izknajfajo«. Mi radi verjamemo, da je težko zagovarjati tako dvorezno politiko pred javnostjo, zato hajd v tajno sejo — v temo!

Naloga socialistov bo, da pride znova cela stvar pred javnost, kakor je prišlo svoj čas tisto občinsko meso, ki so ga klerikalci štirileta »zeljali« v mestni klavnici! — Občina je za vse, in ne samo za nekatere porodice.

Maribor.

Stuđenska slavnost je izpadla kot je bilo pričakovati. Na predvečer se je vršil koncert na obsežnem vrtu gostilne »Pri beli zastavi«. Nastopili so naši priljubljeni telovadci »Svoboda« iz Studenc in Maribora. Vse točke so bile do preciznosti natančno izvedene. Zlasti je imponiral naraščaj s svojimi ljubkimi vajami. Naslednji dan se je vršila povorka le od Koroškega kolodvora naprej na slavnostni prostor, ker je bila mariborska policija prepovedala povorko po mestu morda vsled klerikalnih kmečkih dnevov, ki so nas te dni osrečevali. Povorka je bila lepa in za Studencane, ki so zaspani gledali skozi svoja okna, povsem nekaj novega. Na čelu povorke je korakala godba in mariborski udarniki. Na vrtu je nato bil nagovor. Govorila sta ss. Ošlak in Eržen. K besedi so se še priglasili drugi govorniki, ki so navzoče vspodbujali k boju za socializem. Vsi govorniki so bili navdušeno aklamirani. Popoldne se je vršila animirana ljudska veselica, ki je trajala ob naboljšem razpoloženju do 10. ure zvečer. Ob tej priliki smo videli nešteto okinčanih delavskih stanovanj z rdečimi cveticami in zastavicami. To so naši stuđenski sodruži izborno napravili. Slika, ki jo redko vidiš pri nas. Tudi transparenti in lampijončki so krasili delavska stanovanja ob cesti pred veselničnim prostorom.

Pekovski pomočniki proti nočnemu delu, ki pospešuje tuberkulozo. Njih odbor je naslovil na protituberkulozno ligo v Mariboru sledeče pismo: Društvo pekovskih pomočnikov v Mariboru je sklenilo prispevati s 1000 Din k nabiralni akciji Protituberkulozne lige, dobro se zavedajoč ogromnega pomena liginega delovanja za delavske sloje. To priliko pa uporablja tudi društvo za to, da opozarja vodstvo lige, v katerem se nahajajo najvplivnejše osebe (g. vel. župan itd.) na čezdalje bolj žalostne razmere v pekovski obrti. Nočno delo, ta najhujši sovražnik zdravja, ki odpira med pekovskimi pomočniki in vajenci tuberkulozi vrata na stežaj, se pri nas protizakonito, samo radi grde konkurence zopet uvaja. Že zamčenjeni nedeljski počitek se krši, ne-

verjetno se izrabljajo vajenci, ki morajo čisto delati 16—18 ur dnevno. Vse tozadevne vloge na oblastva so pa ostale brezuspešne. Vodstvo lige si je gotovo v svesti, da je najučinkovitejše sredstvo pri odpravi tuberkuloze odprava nehigijenskih razmer, zato naj zastavi pri merodajnih činiteljih ves svoj vpliv, da se zgoraj navedeni nedostaki odpravijo. S tem bi liga izpodrezala jetiki spet eno izmed mnogobrojnih korenin.

Borza dela v Mariboru išče za tovarno vagonov v Kruševcu 20 klučavničarjev, 4 kotlarje in 2 črkoslikarja. Zglasiti se je pri Borzi dela v sredo, 18. in četrtek 19. avgusta ob 9. uri. Delavce bo sprejemal in z njimi sklepal delovne pogodbe zastopnik tovarne, s katerim odidejo delavci v Kruševac v četrtek popoldne, zato naj si vsak delavec, ki misli iti na delo, pripravi potrebno prtljago. Vozne stroške plača podjetje.

Himen. Sodr. Drago Magdič se je minulo nedeljo poročil s sodružno Namestnikovo iz Ruš. Bilo srečno!

Iz delavskega sveta.

Delavska radio oddajna postaja. Uradna preizkušnja radio oddajne postaje čikaške delavske federacije se je izvršila predzadnje nedeljo popoldne. Navzoči so bili tudi tehnični inženjerji zveznega trgovskega departamenta, ki so izjavili, da je postaja zgrajena popolnoma v soglasju z odredbami glede radio oddajnih postaj. Postaja bo oddajala do daljave nekako na pol pota do New Yorka, to pa raditega, ker isto dolžino valov, kot jo ima ta postaja vporablja tudi ameriška telefonska in brzojavna družba v New Yorku. Postaja bo oddajala vsaki dan od poldne do polnoči. Zgraditev te postaje so financirali člani čikaške delavske federacije, torej izključno delavci sami; poleg tega je ameriška krojaška organizacija Amalgamated Clothing Workers darovala sama 10.000 dolarjev, da je bilo mogoče zgraditi postajo. Razne kapitalistične organizacije so bile ves čas na delu, da se odtegne delavcem pravo do lastne radio postaje. Posredovali so celo pri Hooverju, ameriške mu trgovskemu tajniku, da naj nikar ne izda dovoljenja. Toda vsi poizkusi so bili zaman, delavstvo je dobilo dovoljenje za inštaliranje svoje radio oddajne postaje, in zrak ni še monopoliziran od kapitalistov. Da je Hoover nasprotoval, je samoumevno, toda zvezni državni pravdnik Sargent je odločil, da ima dosedaj še vsakdo pravico do »zraka« in ni še noben privilegij gotovih slojev. Program, katerega bo oddajala ta postaja bo prvovrsten v vseh ozirih; poleg finih koncertnih točk, pri katerih bo sodelovala organizacija godbenikov in gledaliških igralcev bodo tudi poučna predavanja in poročila iz splošnega delavskega gibanja po svetu.

Delodajalci tožijo stavkarje za odškodnino. Njujorska družba Interborough Rapid Transit je vložila po svojem odvetniku na njujorskem sodišču tožbo proti stavkarjem za povrnitev izgube, katero je družba utrpela vsled stavke. V svoji tožbi navaja, da so stavkarji prelomili pogodbo, katero je družba sklenila s takozvano »kompanijsko unijo«, katere

Kulturni pomen socializma.

Napisal dr. Maks Adler. — Prevedel iz nemščine prof. Ivan Fava. 11

9. Socializem je prihajajoča nova doba.

To globoko misel Marxovo si hočemo na koncu z malim zamislekom bolj jasno predočiti. In kdor bo to dobro razumel, ta bo tudi spoznal kvišku vodečo funkcijo razrednega boja in kulturni pomen socializma. Navadno se kapitalistična doba ponaša s tem, kako daleč smo prišli s pomočjo naše znanosti in z vsemi čudovitimi deli moderne tehnike. In resnično: predstavljamo si, da bi star Egiptčan, ki je bil za svojega življenja upal v zboljšanje človeške usode in ki je več ko štirideset let spal v svoji mumiji, nenadoma vstal in hodil po našem mestu. Tedaj bi brez dvoma nad vsem tem, kar bi tu videl, strmel in se čudil. Besed ne bi našel, ko bi videl na cesti vozove, ki jih ne vlečejo niti živali niti sužnji; kamoli, če bi zagledal nad seboj v zraku aeroplan. — Pa če bi nato stopil v stanovanje posejdujočih in bi tam videl, kako je treba zavrteti gumb na steni, da dobiš blestečo luč, ali kako se govori v neko omarico, iz katere dobiš takoj odgovor, ali celo to, kako prihajajo iz nekega lija glasovi, ki nam

preko morja iz daljnih dežel naznanjajo, kaj se baš sedaj godi v daljavi, tedaj bi ves presenečen vzkljnil: »Kako krasno ste vse to uredili, daleko preko vsega onega, kar smo si mi predstavljali kot čudežno moč božanstva.« Ves začuden bi nadaljeval svojo pot po mestu. Če bi pa potem, na prihodnjem cestnem oglu zapazil berača ali raztrgano ženo, z izstradanimi otroci, temu bi se pač nič ne čudil, kajti to je bilo tako že tudi tedaj, 2000 let pred Kristusovim rojstvom. In če bi potem zvečer v predmestnih okrajih videl, kako delavsko ljudstvo utrujeno, umazano in izdelano hiti iz tovarn, v katerih je delalo ves dan, dočim je malo prej še ob delovnem času po kavarnah in parkih srečal ljudi, ki se zabavajo in uživajo lepoto življenja, tedaj se spet ne bi nič čudil, kajti tako je bilo tudi že v njegovem času. Tudi 2000 let pred Kristusovim rojstvom je bilo uživanje življenja bodisi v resnosti ali pri igri neka predprava samo onih, posejdujočih, velika masa pa se je morala mučiti in trpeti. Stari Egiptčan pa bi končno moral razočaran vzkljnil: »Saj ni nič res, da ste tako zelo napredovali in da ste postali boljši kakor mi. V bistvu se ni pri vas nič spremenilo, kajti med vami imate, kakor smo imeli mi pred 2000 leti pred Kristusom, še vedno bogatino in reveže, gospode in hlapce; še vedno izko-

riščate in tlačite in še vedno ni življenje za veliko večino vaših sohržavljanov nič drugega, kot da iz dneva v dan mukoma prenašajo bremena. Pa se že rajše vrnem v svojo mumijo, kakor da bi med čudeži vaše kulture še več trpel.«

Tako bi ljudje iz vsake preteklosti morali o nas soditi in tako poslani smisel Marxovega izreka jasen: da namreč ne smemo običajne razdelitve zgodovine v stari, srednji in novi vek tako razumevati, kakor da bi bil s tem v celoti označen res kak napredek v človeškem življenju. Nego treba je spoznati, da mnogo slavljeno »novi vek« ni nikak višek kulturnega razvoja, ki bi bil res postal skupna pridobitev človeštva; da je torej novi vek skupno s starim in srednjim, ako se oziramo na usodo mas, še vedno eden in isti, to je doba izkoriščanja človeštva. Da pa to človeštvo iz te »predzgodovine« rešimo, s tem da odpravimo že tisočletja obstoječo privatno last produkcijskih sredstev in da zamašimo oni vir, iz katerega so izvirale sila in tlačjenje drugih v raznih oblikah, da torej po odpravi kapitalistične družbe ustanovimo socialistično, ki bo prvi pogoj prave človeške solidarnosti, to je resnični pomen socialističnega delavskega gibanja, to je kulturni pomen socializma.

Maribor, 24. julija 1926.

člani so bili tudi stavkarji, predno so se organizirali v svoji uniji. V svoji tožbi zahteva družba sledeče: Prepoved delavcem stavkati; prepoved voditeljem stavke in drugim nagovarjati delavce, ki so še na delu; povrniti družbi zgubo v znesku 239.000 dolarjev. Ta tožba bazira na odloku, katerega je izdalo ameriško sodišče pred nekaj leti, ko so stavkali klobučarji, in ko je sodišče izdalo odlok, da morajo stavkarji povrniti vso škodo, ki so jo imele družbe vsled stavke. Takrat je zaplenilo vse bančne vloge članov unije klobučarjev, in marsikateremu je bilo prodano vse — hiša in stanovanjska oprava, samo, da je bila družba nasičena. V tožbi je imenovanih 62 oseb, med njimi tudi Edwin P. Lawin, voditelj stavke. V tožbi se navaja nadalje, da so obtoženci izvršili zaroto proti družbi in nagovarjali »lojalne« delavce naj se pridružijo stavkarjem in so kršili pogodbo. Družbin odvetnik izjavlja, da bo mogoče naperiti proti obtožencem kriminalno postopanje; nadalje, da se bo vsota, katero zahteva družba avtomatično zvišala z vsakim dnevom, dokler zadeva ne pride pred sodišče. Po mnenju vseh poštenih Amerikancev so te zahteve naravnost nesramne. Isto pravico bi imeli delavci tožiti podjetnike v slučaju izpora, ko družba sama prelomi pogodbo, katero je sklenila s svojimi delavci. Ako družba na ta način hoče zlomiti odpor stavkarjev, se moti. Pokazuje pa to, da je stavka vendarle uspešna.

10.000 delavcev izprtih. Njujorska organizacija lastnikov čistilnic in pralnic oblek je naznanila, da je izprla 10.000 delavcev, da jih na ta način prisili sprejeti dvajset odstotno znižanje plač. V koliko bo dosegla s tem svoj namen, je veliko vprašanje.

100.000 Kanadčanov prišlo v Ameriko v enem letu. Glasom podatkov zadnjega kanadskega fiskalnega leta, zaključena 30. junija 1926, se je 99.796 Kanadčanov izselilo v Združene države. V prejšnjem letu je število izseljencev znašalo 109.538, v letu 1924 pa 208.196. Kaj je vzrok, da Kanadčani v tako velikem številu beže čez mejo, uradno poročilo ne pove. Nedvomno so krive slabe ekonomske razmere.

Šport.

Beograd : Ljubljana 5 : 2 (2 : 1). Prošlo nedeljo je odigrala reprezentanca Ljublj. NP semifinarno tekmo z reprezentančnim moštvom Beogradskega NP-a.

Ljubljana ni imela v tej tekmi nikakih šanc, kar je tudi povsem razumljivo iz dveh razlogov. Prvič ni bilo ljubljansko moštvo dobro sestavljeno, kajti klubska pripadnost je igrala pri sestavljanju moštva precejšnjo vlogo. Nadalje pa so nas Beograjčani v nogometnem oziru že zdavnaj nadkrilili.

Moštvi sta nastopili v sledečih postavah: Ljubljana: Miklavčič, Pleš, Beltram, Zemljak, Gabe, Lado, Herman, Oman, Martinak, Doberlet, Kreč. — Beograd: Nikolič, Stakić, Rodin, Arsenijević, Petrović, Marjanović, Marjanović, Jovanović, Damjanović, Petković, Sekulić.

Poročilo Delavske zbornice za Slovenijo

(Nadaljevanje.)

Kulturno-prosvetni odsek Delavske zbornice.

Delavska zbornica se je dobro zavedala, da se more le izobražen delavec uspešno boriti za svoje gospodarske pravice. Zato je sklenila ustanoviti poseben oddelek, ki naj se peča s prosvetnim delom med vsem delavstvom brez razlike političnega prepričanja. Ker so doslej skušnje na kulturnem polju med našim delavstvom minimalne, je poslala zbornica sodr. Štukelj Cirila v aprilu na študijsko potovanje na Dunaj in v Prago, da si ogleda tamošnje delovanje delavskih kulturnih društev in institucij, da naveže z njimi potrebne stike in da dobimo iniciativo za razvoj prosvetnega delovanja doma na podlagi najnovejših izkušenj ljudske izobrazbe. To študijsko potovanje je tudi v polni meri izpolnilo svoj namen. Zbornica je iskala le še najprimernejše oblike za organizacijo prosvetnega dela. Prvoten poskus, da vodi to delo ustanova odnosno društvo pod kontrolo Delavske zbornice, se je izkazal kot neprimeren. Končno se je konstituiral poseben kulturno-prosvetni odsek, čigar pravilnik se je razposlal vsem delavskim strokovnim in kulturnim organizacijam v znanje. Kulturno prosvetni odsek tvorijo gg.: dr. Milavec in Kordin za klub Jugoslovanske Strokovne Zveze (JSZ) in Krekovo Mladino, dr. Bohinjec in Juvan za Narodno Strok. Zvezo in »Bratstvo«,

Beograjčani so pokazali dosti svojega znanja ter goste daleko nadkriljevali. To velja za vse dele moštva. Kljub temu niso igrali v svoji običajni formi. Tudi je pripisovati primeroma nizki zmagi Beograda dejstvu, da so svojega nasprotnika podcenjevali.

Ljubljanačani so igrali ves čas požrtvovalno in z veliko ambicijo. To jim je tudi doprineslo oba gola.

Sodil je v prvem polčasu dobro g. Dubravčić iz Zagreba, v drugem delu igre pa je marsikaj spregledal v dobro domačinom.

Izborni rezultati ruskih nogometašev. Ruski delavski nogometaši, kateri gostujejo že dalj časa v Nemčiji, so dosegli neverjetno visoke zmage. Tako so zmagali v tekmi Moskva : Lipsko (Lepzig) s 5 : 2, Moskva : Semnice (Chemnitz) 7 : 2 in v tekmi Moskva : Dresden celo z 10 : 1.

sodr. dr. Tuma in Čelešnik za Strokovno komisijo in »Svobodo«. Tajnik odseka in obenem kulturno-prosvetni referent DZ je s. Ciril Štukelj in končno je član odseka s. Filip Uratnik, tajnik DZ.

Odsek si je najprej moral urediti svoje posebne prostore, ker sedanjí prostori DZ absolutno ne zadoščajo več za povečanje pisarne. Odsek se z avgustom vseli v novo preurejene prostore v hiši OUZD v Gradišču. Tam bo poslovala odsekova pisarna, ljudska in študijska knjižnica ter čitalnica.

Študijska knjižnica in čitalnica naj služita predvsem delavskim zapnikom in funkcionarjem ter socialno političnim delavcem, ki bodo našli tu časopise in revije, ki jih v svojo informacijo potrebujejo, ki si jih pa sami ne morejo naročiti. Na enak način bo treba podpreti delo funkcionarjev delavskih organizacij tudi v drugih važnejših središčih. Odsek je nadalje zaprosil za dovoljenje, da sme prirediti s pomočjo obstoječih kulturnih organizacij v Sloveniji poučne, kulturne in socialne filme, ki so najuspešnejše in najmoderneje sredstvo za to, da se v širokih množicah vzbudi zmisel za izobrazbo. Odsek bo začel v jeseni s polnim delovanjem. Društvom bo preskrboval skioptične slike in filme proti neznatni odškodnini, podprl bo po možnosti materialno delovanje kulturnih društev in organiziral bo

več predavanj in tečajev za elementarno ljudsko izobrazbo. Odsek bo seveda pri tem spoštoval samostojnost in iniciativo obstoječih delavskih kulturnih društev in bo vodil celo izobraževalno delo z višjega splošnega stališča, ki ne bo posegalo v svetovna naziranja poedinih društev. On bo zbiral in pripravljaval v glavnem sredstva za kulturno delo.

Kulturno delo samo pa bodo vršila posamezna kulturna društva, ki v zmislu svojih kulturnih programov med delavstvom že danes delujejo.

Rešenje o odobritvi proračuna.

G. minister za socialno politiko je odločil s svojim rešenjem obr. 167 IV. od 29. julija t. l.:

1. Da se imajo prispevki za Del. zbornice, počenši od 1. avgusta t. l., znižati.

Prispevek za Delavsko zbornico, ki je znašal do 1. avgusta t. l. 0,5 odstotkov zavarovane mezde, znaša od tega datuma naprej 0,3 odstotkov zavarovane mezde.

V bodoče bo prispevek za Delav. zbornico enak prispevku za Borzo dela.

2. Da more znašati za proračunsko razdobje od 1. avgusta 1926 do 1. avgusta 1927 redni proračun naše zbornice 2 milijona dinarjev.

(Razen tega je odobril v svrhu kritja prekoračenja budžeta za leto 1925 znesek 211.416,55 Din.)

Skupščina zbornice bo morala že odobren proračun za l. 1926 prenesti na zgoraj omenjeno proračunsko razdobje, ob enem pa znižati ta proračun od 2,5 milijona na 2 milijona dinarjev.

3. Da se ima razpolagati s sredstvi, ubranimi v času med 1. januarjem in 1. avgustom t. l. tako-le:

Iz teh prispevkov (ki bodo znašali za našo zbornico najmanj 1,9 milijona dinarjev) se morajo najprej povrniti predujmi, ki so se napravili v tem času pri SUZOR-u (710.000 Din). Ostanek se mora porabiti za kritje eventualnega primanjkljaja v proračunskem razdobju od 1. avg. t. l. do 1. avgusta 1927. (Ta primanjkljaj se more ceniti na 200.000 Din). Kar bi tudi preko tega preostalo, gre v fond za zgradbo Delavske zbornice.

(Konec prihodnjic.)

Opoldne se prileže

da kosilo kaj zaleže
kozarček vsaki dan
likerja grenčice

**A. JERAS
in drug**
Ljubljana-Moste.

zdravje daje in moč

KOLINSKA CIKORIJA

okus izdatnost in lepobano

SIEGEL & DRUG

TKALNICA PLATNENEGA IN BOMBAŽNEGA BLAGA
LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 31
SVITAVY (ČSR), WIEN (NEMŠKA AVSTRIJA)

IVAN JAX in SIN
LJUBLJANA
Gospodarska cesta 2
najboljši šivalni in plotilni stroji.

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena leta 1867.

Vezenje se poučuje brezplačno. Posamezni deli koles in šivalnih strojev 10 letna garancija. Pisalne stroje Adler in Urania. — Kolesa iz prvih tovarn: Dürkopp, Styria, Waffennrad, Kayser.

Svoji k svojim!